

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ZUSTOVIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 27903/15)

PRESUDA

Članak 6. stavak 1 (građanski aspekt) • Presuda o poništavanju rješenja kojim nije priznato pravo na invalidsku mirovinu i kojim je odbijen zahtjev za naknadu troškova na temelju odredbe zakona kojom je predviđeno da svaka stranka u upravnom sporu podmiruje svoje troškove • Odredbu koja predstavlja ograničenje prava na pristup sudu ukinuo je Ustavni sud • Država mora podmiriti troškove postupka u sporu protiv nje do kojeg je došlo zbog radnji poduzetih u okviru izvršavanja njezinih javnih ovlasti

STRASBOURG

22. travnja 2021.

KONAČNA

27/07/2021

Ova presuda postala je konačna temeljem članka 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu *Zustović protiv Hrvatske*,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Alena Poláčková,

Péter Paczolay,

Gilberto Felici,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato, *suci*,

i Renata Degener, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 27903/15) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Nisveta Zustović („podnositeljica zahtjeva”) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 2. lipnja 2015. godine;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru u pogledu pristupa sudu, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten; očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 16. ožujka 2021. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na upravni postupak i upravni spor o invalidskoj mirovini podnositeljice zahtjeva u kojem je nadležni upravni sud, presudivši o osnovanosti u njezinu korist, odbio njezin zahtjev za naknadu troškova na temelju odredbe Zakona o upravnim sporovima, kojom je u to vrijeme bilo predviđeno da svaka stranka u upravnom sporu podmiruje svoje troškove. Tu je odredbu Ustavni sud kasnije ukinuo kao nesuglasnu s Ustavom.

ČINJENICE

2. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1957. godine i živi u Kršanu. Zastupao ju je njezin sin g. B. Zustović, odvjetnik iz Pazina.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

I. UPRAVNI POSTUPAK I UPRAVNI SPOR O INVALIDSKOJ MIROVINI PODNOSITELJICE ZAHTJEVA

5. Dana 16. veljače 2012. liječnik podnositeljice zahtjeva podnio je prijedlog za ocjenu njezine radne sposobnosti te je tako pokrenuo upravni postupak pred Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Područnom

službom u Puli (dalje u tekstu: „Zavod za mirovinsko osiguranje u Puli”). U tom je postupku podnositeljicu zahtjeva zastupao njezin sin, odvjetnik, koji ju je zastupao i pred Sudom (vidi stavak 2 ove presude).

6. Rješenjem od 9. ožujka 2012. godine Zavod za mirovinsko osiguranje u Puli odbio je prijedlog, pozivajući se na mišljenje internog medicinskog vještaka od 1. ožujka 2012.

7. Podnositeljica zahtjeva podnijela je žalbu Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Središnjoj službi (dalje u tekstu: „Središnja služba”).

8. Nakon što je 16. svibnja 2012. pribavila mišljenje višeg internog medicinskog vještaka, rješenjem od 21. svibnja 2012. Središnja služba odbila je žalbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu.

9. Dana 10. srpnja 2012. podnositeljica zahtjeva podnijela je upravnu tužbu Upravnom sudu u Rijeci. Zatražila je od suda da poništi rješenja Zavoda za mirovinsko osiguranje, da donese odluku o osnovanosti predmeta kojom joj priznaje pravo na invalidsku mirovinu od 16. veljače 2012. i da joj dosudi troškove postupka. Ustvrdila je da interni vještaci Zavoda za mirovinsko osiguranje nisu obavili razgovor s njom i da joj nije dostavljena preslika njihovih mišljenja. Stoga je zatražila od suda da pribavi mišljenje neovisnog vještaka.

10. U upravnom sporu podnositeljicu zahtjeva i dalje je zastupao njezin sin (vidi stavke 2. i 5. ove presude). Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje zastupali su njegovi interni pravници.

11. Dana 19. prosinca 2012. na snagu je stupila nova Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (vidi stavak 55. ove presude), kojom su povećani troškovi zastupanja po odvjetniku u upravnom sporu.

12. Dana 28. prosinca 2012. na snagu su stupile Izmjene Zakona o upravnim sporovima iz 2012. Od tog datuma člankom 79. bilo je predviđeno da svaka stranka u upravnom sporu podmiruje svoje troškove. Novo pravilo primjenjivalo se neposredno na sve postupke u tijeku u kojima rasprava nije bila zaključena (vidi stavke 42. – 43. ove presude).

13. Na ročištu 4. listopada 2013. Upravni sud u Rijeci odredio je medicinsko vještačenje od strane neovisnog vještaka.

14. Dana 28. siječnja 2014. sud je pozvao podnositeljicu zahtjeva da u roku od 15 dana uplati predujam u iznosu od 4.000,00 kuna (HRK) za troškove vještačenja. Dana 3. lipnja 2014. sud je podnositeljicu pozvao da uplati dodatnih 140,00 kuna predujma.

15. Dana 11. veljače i 9. srpnja 2014. podnositeljica zahtjeva uplatila je te iznose.

16. Dana 29. travnja 2014. neovisni medicinski vještak proveo je medicinsko vještačenje i utvrdio da se zdravlje podnositeljice zahtjeva pogoršalo do te mjere da je u potpunosti i trajno izgubila radnu sposobnost.

17. Na ročištu održanom 3. lipnja 2014. Upravni sud u Rijeci saslušao je medicinskog vještaka, koji je izjavio da ne može točno utvrditi kada je podnositeljica zahtjeva izgubila radnu sposobnost. Međutim, bio je siguran

da je u vrijeme donošenja rješenja Zavoda za mirovinsko osiguranje u Puli od 9. ožujka 2012. (vidi stavak 6. ove presude) bila radno nesposobna.

18. Na ročištu održanom 21. kolovoza 2014. godine, podnositeljica zahtjeva, zastupana po svojem sinu kao odvjetniku, zatražila je od suda da joj dosudi troškove postupka. Ustvrdila je da je članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kojim je u to vrijeme bilo predviđeno da svaka stranka podmiruje svoje troškove (vidi stavak 42. ove presude), nesuglasan s Ustavom jer neopravdano ograničava pravo na pristup sudu i narušava procesnu ravnopravnost stranaka. Podnositeljica zahtjeva stoga je zatražila od suda da primijeni članak 79. kako je glasio u izvornom tekstu (to jest, prije stupanja na snagu Izmjena iz 2012., vidi stavak 41 ove presude) i dosudi joj iznos od 26.015,00 kuna za troškove postupka, koji se sastoje od troškova zastupanja po odvjetniku i troškova vještačenja (4.140,00 kuna, vidi stavke 14. – 15. ove presude).

19. Presudom donesenom istoga dana, 21. kolovoza 2014., Upravni sud u Rijeci poništio je rješenja Zavoda za mirovinsko osiguranje od 9. ožujka i 21. svibnja 2012. (vidi stavke 6. i 8. ove presude) i vratio je predmet na ponovni postupak. Naložio je Zavodu za mirovinsko osiguranje u Puli da odluči o pravu podnositeljice zahtjeva na invalidsku mirovinu na temelju nalaza i mišljenja pribavljenih od neovisnog medicinskog vještaka u upravnom sporu (vidi stavak 16. ove presude). Ujedno je odbio zahtjev podnositeljice za naknadu troškova postupka. Pozvao se na članak 79. Zakona o upravnim sporovima koji je bio na snazi u relevantno vrijeme (vidi stavak 12. i stavak 42. ove presude), a koji nije smatrao protivnim pravu na pošteno suđenje zajamčenom Ustavom Republike Hrvatske i Konvencijom.

20. Presuda Upravnog suda u Rijeci dostavljena je punomoćniku podnositeljice zahtjeva 9. rujna 2014. godine.

21. Dana 9. listopada 2014. podnositeljica zahtjeva podnijela je ustavnu tužbu protiv dijela navedene presude koji sadržava rješenje o troškovima. Prigovorila je, *inter alia*, da je njezino pravo na pošteno suđenje, konkretno pravo na pristup sudu i pravo na procesnu ravnopravnost, zajamčeno člankom 29. Ustava Republike Hrvatske i člankom 6. stavkom 1. Konvencije, bilo povrijeđeno kad je Upravni sud u Rijeci, presudivši u njezinu korist, odbio dosuditi joj troškove postupka. Tako je ponovila, u biti, tvrdnje koje je iznijela pred tim sudom (vidi stavak 18. ove presude). Pozvala se i na presudu Suda u predmetu *Airey protiv Irske* (9. listopada 1979., Serija A br. 32).

22. Rješenjem od 18. studenoga 2014. Ustavni sud odbacio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva kao nedopuštenu uz obrazloženje da se osporena odluka ne odnosi na osnovanost predmeta i, kao takva, ne podliježe ocjeni ustavnosti. Dana 2. prosinca 2014. dostavio je svoje rješenje punomoćniku podnositeljice zahtjeva.

23. U ponovljenom postupku Zavod za mirovinsko osiguranje u Puli odlučio je pribaviti nalaz i mišljenje medicinskog vještaka kako bi odredio

točan datum kada je podnositeljica zahtjeva izgubila radnu sposobnost (vidi stavak 17. ove presude).

24. Dana 3. ožujka 2015. Zavod za mirovinsko osiguranje u Puli priznao je podnositeljici zahtjeva pravo na invalidsku mirovinu u iznosu od 1.322,89 kuna mjesečno od 1. ožujka 2012. na osnovi njezine trajne nesposobnosti za rad. Donoseći tu odluku, pozvao se na mišljenje internog medicinskog vještaka koji je utvrdio da je radnu sposobnost izgubila u ožujku 2012. godine.

25. Dana 30. ožujka 2015. Zavod za mirovinsko osiguranje u Puli naložio je da se podnositeljici zahtjeva isplate rate mirovina dospjele u razdoblju od 1. ožujka 2012. do 30. ožujka 2015.

26. Smatrajući da je iznos njezine mirovine trebao biti veći i da je imala pravo na zakonske zatezne kamate obračunate na rate mirovine dospjele u gore navedenom razdoblju, podnositeljica zahtjeva podnijela je žalbu protiv rješenja Zavoda za mirovinsko osiguranje u Puli od 3. ožujka 2015. (vidi stavak 24. ove presude).

27. Rješenjem od 26. kolovoza 2015. Središnja služba prihvatila je žalbu podnositeljice zahtjeva, poništila je rješenje Zavoda za mirovinsko osiguranje u Puli od 3. ožujka 2015. (vidi stavak 24. ove presude) i vratila je predmet na ponovni postupak.

28. S obzirom na to da je njezina žalba prihvaćena samo djelomično, podnositeljica zahtjeva podnijela je drugu upravnu tužbu protiv rješenja Središnje službe od 26. kolovoza 2015. godine.

29. Dana 27. rujna 2016. Ustavni sud ukinuo je, kao nesuglasan s Ustavom, članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmenama iz 2012. (vidi stavak 12. i stavke 42. – 43. ove presude).

30. Presudom od 12. prosinca 2017. Upravni sud u Rijeci poništio je osporeno rješenje od 26. kolovoza 2015. (vidi stavak 27. ove presude) i vratio je predmet na ponovni postupak. Sud je podnositeljici dosudio i iznos od 3.125,00 kuna za troškove njezine druge upravne tužbe (vidi stavak 28. ove presude).

31. Rješenjem od 19. travnja 2018. Visoki upravni sud preinačio je rješenje o troškovima i, pozivajući se na svoj zaključak od 12. veljače 2018. (vidi stavak 50. ove presude), naložio da svaka stranka podmiri svoje troškove.

32. Podnositeljica zahtjeva zatim je podnijela drugu ustavnu tužbu u tom postupku osporavajući rješenje Visokog upravnog suda.

33. Ovaj je put Ustavni sud usvojio ustavnu tužbu i odlukom od 5. lipnja 2019. poništio rješenje Visokog upravnog suda od 19. travnja 2018. (vidi stavak 31. ove presude) te vratio predmet na ponovni postupak. Pozvao se na svoju odluku od 9. travnja 2019. (vidi stavak 51. ove presude), ponavljajući da zaključak Visokog upravnog suda od 12. veljače 2018. (vidi stavak 50. ove presude) i odluke koje se na njemu temelje predstavljaju povredu prava na pristup sudu.

II. OSTALI RELEVANTNI POSTUPCI

34. Godine 2017. podnositeljica zahtjeva, zastupana po svojem sinu kao odvjetniku, podnijela je upravnu tužbu pred Upravnim sudu u Rijeci protiv rješenja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje od 15. studenoga 2017. Presudom od 17. svibnja 2018. sud je presudio u njezinu korist, poništio je osporeno rješenje zavoda i vratio predmet na ponovni postupak. Međutim, pozivajući se na zaključak Visokog upravnog suda od 12. veljače 2018. (vidi stavak 50. ove presude), odbio je zahtjev podnositeljice za naknadu troškova upravnog spora i naložio je da svaka stranka podmiri svoje troškove. Podnositeljica zahtjeva zatim je podnijela žalbu protiv rješenja o troškovima, ali njezina je žalba odbijena odlukom Visokog upravnog suda od 17. svibnja 2018.

35. Međutim, dana 5. lipnja 2019., povodom ustavne tužbe podnositeljice zahtjeva (vidi stavak 33. ove presude) Ustavni sud ukinuo je odluku Visokog upravnog suda od 17. svibnja 2018. (vidi stavak 34. ove presude) i vratio je predmet na ponovni postupak. Pozvao se na svoju odluku od 9. travnja 2019. (vidi stavak 51. ove presude), ponavljajući da zaključak Visokog upravnog suda od 12. veljače 2018. (vidi stavak 50. ove presude) i odluke koje se na njemu temelje predstavljaju povredu prava na pristup sudu.

36. U ponovljenom postupku u upravnom sporu, Visoki upravni sud prvo je, dana 12. rujna 2019., poništio rješenje o troškovima Upravnog suda u Rijeci od 17. svibnja 2018. (vidi stavak 34. ove presude) i vratio predmet na ponovni postupak. Rješenjem od 27. rujna 2019. potonji je sud dosudio podnositeljici zahtjeva troškove upravnog spora, koji se sastoje od troškova zastupanja po odvjetniku.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. USTAV

37. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/90 s naknadnim izmjenama i dopunama) glase kako slijedi:

Članak 115. stavak 3.

„Sudovi sude na temelju Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava.“

Članak 134.

„Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad [domaćih] zakona. ...“

II. USTAVNI ZAKON O USTAVNOM SUDU REPUBLIKE HRVATSKE

38. Mjerodavne odredbe Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine Republike Hrvatske br. 99/99, s naknadnim izmjenama i dopunama – „Zakon o Ustavnom sudu”) glase kako slijedi:

III. OCJENA SUGLASNOSTI ZAKONA S USTAVOM I SUGLASNOSTI DRUGIH PROPISA S USTAVOM I ZAKONOM

Članak 35.

„Zahtjev kojim se pokreće postupak pred Ustavnim sudom [zahtjev za ocjenu zakonitosti i ustavnosti] mogu podnijeti:

- ...;

- Vrhovni sud Republike Hrvatske ili drugi sud, ako pitanje ustavnosti i zakonitosti nastane u postupku vođenim pred tim sudom,;

- ..”

Članak 37. stavak 1.

„Ako sud u postupku utvrdi da zakon koji bi trebao primijeniti, odnosno pojedina njegova odredba nisu suglasni s Ustavom, zastat će s postupkom i podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu suglasnosti zakona, odnosno pojedine njegove odredbe s Ustavom.“

Članak 38.

„Svaka fizička i pravna osoba ima pravo predložiti pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom.

Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom ...“

Članak 55.

„(1) Ustavni sud će ukinuti zakon ili pojedine njegove odredbe ako utvrdi da nije suglasan s Ustavom ...

(2) Ukinuti zakon i drugi propis, odnosno njihove ukinute odredbe, prestaju važiti danom objave odluke Ustavnog suda u "Narodnim novinama", ako Ustavni sud ne odredi drugi rok.

Članak 58. stavak 2. i 4.

„(2) Svaka fizička i pravna osoba koja je Ustavnom sudu podnijela prijedlog za ocjenu suglasnosti pojedine odredbe zakona s Ustavom, odnosno pojedine odredbe drugog propisa s Ustavom i zakonom, a Ustavni sud njezin prijedlog prihvati i ukine odredbu zakona, odnosno odredbu drugog propisa, ima pravo podnijeti zahtjev [za izmjenu pravomoćnog pojedinačnog akta] nadležnom tijelu i tražiti da odluka... koji je donesena na temelju ukinute zakonske odredbe, ukinuta.

...

(4) [Zahtjev za izmjenu pravomoćnoga pojedinačnog akta] iz stavka 2. i 3. ... može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana objave odluke Ustavnog suda u "Narodnim novinama".“

III. ZAKON O UPRAVNIM SPOROVIMA

A. Mjerodavne odredbe

39. Zakon o upravnim sporovima (Narodne novine br. 20/10 s daljnjim izmjenama i dopunama), kojim su uređeni postupci sudske kontrole (upravni sporovi), na snazi je od 1. siječnja 2012.

1. Odredba kojom su uređeni troškovi postupka i njezine izmjene i dopune

40. Člankom 79. Zakona o upravnim sporovima uređeni su troškovi upravnog spora. Na temelju hrvatskog prava, postoje dvije vrste sudskih odluka: presude i rješenja. Sudovi o osnovanosti predmeta odlučuju presudom, a o postupovnim pitanjima rješenjem. O troškovima postupka uvijek se odlučuje rješenjem, čak i kad je odluka o troškovima uključena u presudu. U takvim slučajevima, točka izreke presude u kojoj sud odlučuje o troškovima smatra se rješenjem. Posljedica tog razlikovanja je da, u slučajevima u kojima je zakonodavstvom dopušteno podnošenje određenog pravnog sredstva samo protiv presude, to znači da to isto pravno sredstvo nije dostupno u odnosu na dio presude koji se odnosi na odluku o troškovima, jer se taj dio smatra rješenjem.

(a) Izvorni tekst

41. U izvornom tekstu, člankom 79. Zakona o upravnim sporovima bilo je predviđeno:

Troškovi upravnog spora Članak 79.

„(1) Troškove spora čine izdaci učinjeni u tijeku ili u povodu spora. Troškovi spora obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba koje imaju pravo na zakonom propisanu naknadu.

(2) Svaka stranka prethodno sama podmiruje troškove koje je prouzročila svojim radnjama, osim ako zakonom nije drukčije propisano. Troškovi proizašli iz poduzimanja radnji po službenoj dužnosti suda predujmljuju se iz sredstava suda.

(3) Stranka koja izgubi spor u cijelosti snosi sve troškove spora, ako zakonom nije drukčije propisano. Ako stranka djelomično uspije u sporu, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove, da jedna stranka nadoknadi drugoj stranci odgovarajući dio troškova ili da se troškovi raspodijele razmjerno uspjehu u sporu.

(4) Stranka koja je povukla tužbu, žalbu ili drugi prijedlog koji je prouzročio troškove drugim strankama snosi troškove i tim strankama.

(5) Pri odlučivanju koji će se troškovi stranci nadoknaditi sud će uzeti u obzir samo troškove koji su bili potrebni radi vođenja spora.

(b) Izmjene Zakona o upravnim sporovima iz 2012.

42. Članak 79. bio je izmijenjen i dopunjen Izmjenama Zakona o upravnim sporovima iz 2012. (*Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima*, Narodne novine br. 143/2012 – “Izmjene iz 2012. ”), koji je stupio na snagu 28. prosinca 2012. Tekst članka 79., kako je izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2012., glasio je kako slijedi:

**Troškovi upravnog spora
Članak 79.**

„U upravnim sporovima svaka stranka podmiruje svoje troškove.”

43. Izmjenama je bila predviđena njegova neposredna primjena na sve postupke u tijeku u kojima rasprava nije bila zaključena.

(c) Izmjene Zakona o upravnim sporovima iz 2017.

44. Kako bi postupio u skladu s odlukom Ustavnog suda od 27. rujna 2016. (vidi stavke 29. i 48. ove presude), Hrvatski sabor donio je 2017. godine Izmjene Zakona o upravnim sporovima (*Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o upravnim sporovima*, Narodne novine br. 29/2017 – „Izmjene iz 2017.”), koji je stupio na snagu 31. ožujka 2017. Tekst članka 79., kako je izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2017., u velikoj je mjeri istovjetan izvornom tekstu te odredbe (vidi stavak 41 ove presude) i glasi kako slijedi:

**Troškovi upravnog spora
Članak 79.**

„(1) Troškove spora čine opravdani izdaci učinjeni u tijeku ili u povodu spora. Troškovi spora obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba koje imaju pravo na zakonom propisanu naknadu.

(2) Vrijednost predmeta spora smatra se neprocjenjivom.

(3) Svaka stranka prethodno sama podmiruje troškove koje je prouzročila svojim radnjama, osim ako zakonom nije drukčije propisano. Troškovi proizašli iz poduzimanja radnji po službenoj dužnosti suda predujmaju se iz sredstava suda.

(4) Stranka koja izgubi spor u cijelosti snosi sve troškove spora, ako zakonom nije drukčije propisano. Ako stranka djelomično uspije u sporu, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove, da jedna stranka nadoknadi drugoj stranci odgovarajući dio troškova ili da se troškovi raspodijele razmjerno uspjehu u sporu.

(5) Stranka koja je povukla tužbu, žalbu ili drugi prijedlog koji je prouzročio troškove drugim strankama snosi troškove i tim strankama.

(6) O troškovima spora sud može odlučiti zajedno s odlukom o glavnoj stvari ili posebnim rješenjem u roku od 15 dana od dana objave presude.

(7) Protiv rješenja iz stavka 6. ... žalba je dopuštena.

45. Zakonom o izmjeni i dopuni bila je predviđena njegova neposredna primjena na sve postupke u tijeku.

2. Druge mjerodavne odredbe

46. Na temelju članka 24. Zakona o upravnim sporovima, upravna tužba podnosi se sudu u roku od 30 dana od dostave osporene odluke.

47. Člankom 76. propisana je mogućnost obnove upravnog spora na temelju presude Europskog suda za ljudska prava. Tekst te odredbe izložen je u predmetu *Guberina protiv Hrvatske* (br. 23682/13, stavak 28., ECHR 2016).

B. Mjerodavna praksa

1. Odluka Ustavnog suda od 27. rujna 2016. o ukidanju Izmjena iz 2012.

48. Povodom zahtjeva za ocjenu suglasnosti s Ustavom koji je Visoki upravni sud podnio 2014. godine te niza prijedloga za pokretanje takvog postupka ocjene koje su u razdoblju od 2012. do 2014. podnijeli Hrvatska odvjetnička komora, Udruga pravnika u gospodarstvu, nekoliko odvjetnika i još neki predlagatelji, odlukom od 27. rujna 2016. Ustavni sud ukinuo je, kao nesuglasan s Ustavom, članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2012. (vidi stavak 42 ove presude). Mjerodavni dio njegove odluke glasi kako slijedi:

“...način zakonskog uređenja naknade troškova postupka predstavlja jednu od komponenti prava na pristup pravosuđu, koje je imanentno pravu na pravično suđenje iz članka 29. stavka 1. Ustava i članka 6. Konvencije...

...

... upravni sporovi ... najčešće zahtijevaju od stranaka ...[da potraže] pravnu pomoć koju pružaju odvjetnici.

...takav postupak ne može biti pravičan ukoliko se ne osigura da stranka koja izgubi spor protivnoj stranci plati troškove postupka, koji su, u biti, izazvani nezakonitim aktom ili postupanjem države ili javnopravnih tijela.

...

... Ustavni sud smatra da izmjene i dopune izvornog članka 79. Zakona o upravnim sporovima nije imao legitiman cilj i da je je bio usmjeren na zaštitu financijskih interesa države (budući da upravo država mora naknaditi trošak postupka u situaciji kad izgubi spor).

... pravo pristupa sudu nije apsolutno. Ono je podvrgnuto ograničenjima...

U konkretnom slučaju, ograničenje koje je nametnuto [Izmjenama iz 2012.] učinjeno je bez objektivnih, legitimnih i ustavnopravno opravdanih razloga.

Iz navedenih razloga, Ustavni sud ukida članak 79. Zakona o upravnim sporovima...“

49. Ustavni sud odgodio je prestanak važenja ukinute odredbe određivši Hrvatskom saboru rok za usklađivanje neustavne odredbe do 31. ožujka 2017. Sabor je to i učinio donošenjem Izmjena Zakona o upravnim sporovima iz 2017. (vidi stavak 44. ove presude).

2. Druga mjerodavna praksa

50. Na sjednici 12. veljače 2018. godine Visoki upravni sud donio je zaključak da kada upravni sud ili Visoki upravni sud u upravnom sporu poništi rješenje javnopravnog tijela i vrati predmet na ponovni postupak (za razliku od situacije u kojoj sam odlučuje o stvari na način da svojom odlukom zamijeni osporeno rješenje javnopravnog tijela), svaka stranka snosi svoje troškove.

51. Odlukom br. U-III-2086/2018 od 9. travnja 2019. Ustavni sud usvojio je ustavnu tužbu i ukinuo rješenje koje se temeljilo na tom zaključku temeljem kojeg je Upravni sud u Splitu odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove. Ustavni sud utvrdio je da su učinci tog zaključka jednaki onima koje je proizvodio ukinuti članak 79. Zakona o upravnim sporovima kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2012. (vidi stavak 42. ove presude). Prema tome, taj zaključak i osporeno rješenje koje se na njemu temeljilo predstavljali su povredu prava podnositelja ustavne tužbe na pristup sudu.

IV. OSTALO ZAKONODAVSTVO

52. Na temelju Zakona o sudskim pristojbama (Narodne novine br. 74/95 s daljnjim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, tužitelji su morali platiti 500,00 kuna za podnošenje upravne tužbe i isti iznos sudske pristojbe za presudu donesenu u tom postupku. Međutim, tužitelji u upravnim sporovima radi ostvarivanja prava iz mirovinskog ili invalidskog osiguranja bili su oslobođeni plaćanja sudske pristojbe.

53. Na temelju članka 8. stavka 1. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine br. 62/08 s daljnjim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi od 7. lipnja 2008. do 31. prosinca 2013., smatralo se da osobe koje zatraže besplatnu pravnu pomoć ne ispunjavaju uvjete za nju ako one ili punoljetan član njihova kućanstva imaju u vlasništvu još jednu kuću ili stan osim onih u kojima žive.

54. Na temelju Zakona o odvjetništvu (Narodne novine br. 9/94 s daljnjim izmjenama i dopunama), Hrvatska odvjetnička komora bila je dužna osigurati besplatnu pravnu pomoći (*pro bono* zastupanje od strane odvjetnika) žrtvama domovinskog rata i socijalno ugroženim osobama u pravnim stvarima u kojima te osobe ostvaruju prava povezana s njihovim statusom, kao i u

drugim slučajevima predviđenima općim aktima Komore. U napomeni na internetskim stranicama Hrvatske odvjetničke komore navedeno je da podnošenje zahtjeva za *pro bono* punomoćnika ne prekida protek zakonskih rokova, primjerice, onih propisanih za podnošenje tužbi ili ulaganje pravnih lijekova.

55. Tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (Narodne novine br. 142/12 s daljnjim izmjenama i dopunama), koja je stupila na snagu 19. prosinca 2012., predviđeno je sljedeće:

– odvjetnik primjenjuje tarifu koja je na snazi u trenutku naplate odvjetničke nagrade (članak 48. stavak 1.); i

– kada sud ili drugo tijelo odlučuje o troškovima postupka, primjenjuje tarifu koja je na snazi u vrijeme donošenja odluke o troškovima postupka (članak 48. stavak 3.).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

56. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da joj je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje jer nije mogla ishoditi naknadu troškova upravnog spora u kojem su domaći sudovi presudili u njezinu korist. Pozvala se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...”

A. Dopuštenost

57. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora na dvjema osnovama. Tvrdila je da podnositeljica zahtjeva nije poštovala šestomjesečno pravilo i, podredno, da nije iscrpila domaća pravna sredstva.

1. Poštovanje šestomjesečnog pravila

(a) Tvrđnje stranaka

58. U svojem očitovanju od 19. siječnja 2017. Vlada je ustvrdila da podnositeljica zahtjeva nije poštovala šestomjesečno pravilo jer je pogrešno smatrala da je ustavna tužba koju je podnijela 9. listopada 2014. godine (vidi stavak 21. ove presude) djelotvorno pravno sredstvo koje se treba iscrpiti u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije i da stoga može prekinuti tijekom šestomjesečnog roka propisanog tim člankom.

59. Vlada je objasnila da se, prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi Ustavnog suda, protiv rješenja o troškovima postupka ne može podnijeti ustavna tužba. Punomoćnik podnositeljice zahtjeva toga je trebao biti svjestan.

60. Slijedom navedenog, konačna odluka u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije, u svrhu izračuna šestomjesečnog roka u predmetu podnositeljice zahtjeva, nije bilo rješenje Ustavnog suda od 18. studenoga 2014. (vidi stavak 22. ove presude), već presuda Upravnog suda u Rijeci od 21. kolovoza 2014., koja je njezinu punomoćniku dostavljena 9. rujna 2014. godine (vidi stavke 19. – 20. ove presude). Međutim, njezin zahtjev Sudu podnesen je 2. lipnja 2015. godine, odnosno, više od šest mjeseci kasnije.

61. Podnositeljica zahtjeva odgovorila je da je vidljivo iz predmeta *Kardoš protiv Hrvatske* (br. 25782/11, stavci 31. – 39., 26. travnja 2016.) da je Sud već imao priliku razmotriti sličan prigovor o nedopuštenosti koji je iznijela Vlada i da je svaki put odbacio tu tvrdnju jer bi se prihvaćanjem te tvrdnje zanemarila činjenica da se praksa Ustavnog suda može razviti. Podnositeljica zahtjeva tako je konkretno uputila na obrazloženje koje je Sud dao u toj presudi, a koje je smatrala jednako primjenjivim u svojem predmetu (pozvala se i na presudu Suda u predmetu *Pavlović i drugi protiv Hrvatske*, br. 13274/11, stavci 30. – 38, 2. travnja 2015.).

62. U odgovoru od 10. travnja 2017. na očitovanje podnositeljice zahtjeva Vlada je odgovorila da, kako bi se praksa razvila, mora postojati tvrdnja koja bi time rezultirala. Međutim, iako je podnositeljica zahtjeva bila zastupana po kvalificiranom punomoćniku, u svojoj ustavnoj tužbi od 9. listopada 2014. (vidi stavak 21. ove presude) nije iznijela nikakvu tvrdnju koja bi potaknula Ustavni sud da razvije svoju sudsku praksu i promijeni svoje stajalište.

63. Ažuriranjem činjeničnog stanja od 22. listopada 2019. podnositeljica zahtjeva obavijestila je Sud o daljnjem razvoju događaja u postupku kojem prigovara (vidi stavke 30. – 33. ove presude) i o istodobnom upravnom sporu protiv Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (vidi stavke 34. – 36. ove presude). Naglasila je da u oba postupka Ustavni sud ne samo da je usvojio njezinu ustavnu tužbu već je i ukinuo osporena rješenja o troškovima (vidi stavke 33. i 35. ove presude).

64. Vlada je na to odgovorila da je u vrijeme donošenja rješenja Upravnog suda u Rijeci od 21. kolovoza 2014. sudska praksa Ustavnog suda prema kojoj rješenja o troškovima ne podliježu ispitivanju ustavnosti bila ujednačena i dosljedna i nije ostavljala mogućnost iznimke. Stoga je ostala pri svojoj tvrdnji (vidi stavke 58 – 60 ove presude) da je presuda Upravnog suda u Rijeci od 21. kolovoza 2014. (vidi stavak 19. ove presude) bila konačna domaća odluka u predmetu podnositeljice zahtjeva i da podnošenjem zahtjeva Sudu 2. lipnja 2015. podnositeljica nije poštovala pravilo o šest mjeseci.

(b) Ocjena Suda

65. Kao što je to istaknula podnositeljica zahtjeva (vidi stavak 61. ove presude), Sud je doista već imao priliku razmotriti sličan prigovor o nedopuštenosti koji je Vlada iznijela u brojnim predmetima protiv Hrvatske te ga je svaki put odbacio (vidi, posebice, gore citirani predmet *Pavlović i*

drugi, stavci 30. – 38., 2. travnja 2015., i *Vrtar protiv Hrvatske*, br. 39380/13, stavci 75. – 76., 7. siječnja 2016. i ondje citirane predmete). Sud ne vidi razlog da smatra drugačije u ovom predmetu.

66. Osim toga, u predmetu *Vrtar* Sud je presudio da bi bilo protivno načelu supsidijarnosti smatrati da ustavnu tužbu nije trebalo iscrpiti samo zato što je u to vrijeme praksa Ustavnog suda ukazivala na to da odluka koja se osporava ne podliježe ispitivanju ustavnosti. Time bi se zanemarila činjenica da se takva praksa može razviti tijekom vremena i, što je još važnije, time bi se uklonio svaki poticaj za takav razvoj jer bi podnositelji zahtjeva sustavno podnosili svoje prigovore Sudu, a da ne pruže Ustavnom sudu priliku da promijeni svoju praksu (vidi gore citirani predmet *Vrtar*, stavak 76.). U ovom predmetu odluka Ustavnog suda u naknadnom tijeku postupka kojem se prigovara i njegova odluka u istodobnom upravnom sporu, u kojima je taj sud ispitao ustavne tužbe podnositeljice zahtjeva podnesene protiv rješenja o troškovima (vidi stavke 33. i 35. ove presude), samo pojačava ovo stajalište i zaključak koji iz njega proizlazi da se podnositeljici ne može zamjeriti što je podnijela prvu ustavnu tužbu 9. listopada 2014. (vidi stavak 21. ove presude) protiv rješenja o troškovima od 21. kolovoza 2014. (vidi stavak 19. ove presude) i tako dala priliku Ustavnom sudu da ispravi navodnu povredu njezina prava na pristup sudu.

67. Slijedi da se Vladin prigovor o nepoštovanju pravila o šest mjeseci mora odbaciti.

2. *Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava*

(a) **Tvrđnje stranaka**

(i) *Vlada*

68. Vlada je ustvrdila da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva jer nije podnijela zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom na temelju članka 58. stavka 2. Zakona o Ustavnom sudu (vidi stavak 38. ove presude) tražeći od Ustavnog suda da ocijeni je li članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je izmijenjen i dopunjen Izmjjenama iz 2012. (vidi stavak 42. ove presude), suglasan s Ustavom Republike Hrvatske. Da je to učinila, imala bi mogućnost, nakon što je Ustavni sud ukinuo tu odredbu (vidi stavke 29. i 48. ove presude), zatražiti obnovu upravnog spora na temelju članka 58. stavka 4. Zakona o Ustavnom sudu (vidi stavak 38. ove presude) i ishoditi poništenje rješenja o troškovima.

69. S tim u vezi, Vlada je navela da je na ročištu od 21. kolovoza 2014. pred Upravnim sudom u Rijeci podnositeljica zahtjeva tvrdila da je članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmjjenama iz 2012., u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske (vidi stavak 18. ove presude). Istu je tvrdnju ponovila u svojoj ustavnoj tužbi (vidi stavak 21. ove presude). S obzirom na sudsku praksu Ustavnog suda prema kojoj se protiv rješenja o troškovima postupka ne može podnijeti ustavna tužba (vidi

stavak 59. ove presude), Vlada je tvrdila da je podnošenje zahtjeva za ocjenu suglasnosti s Ustavom imalo mnogo veće izgleda za uspjeh.

70. Vlada je nadalje ustvrdila da Upravni sud u Rijeci nije imao ovlast izravno primijeniti Ustav i dati mu prednost u odnosu na zakonsku odredbu. Taj je sud mogao samo podnijeti zahtjev za ocjenu suglasnosti osporene odredbe s Ustavom (vidi članak 37. stavak 1. Zakona o Ustavnom sudu, citiran u stavku 38. ove presude). Međutim, podnositeljica zahtjeva nije mogla očekivati da će sud to učiniti, jer bi to zahtijevalo da sud zastane s postupkom (ibid.), koji je bio od egzistencijalne važnosti za nju, *sine die* jer nije mogao predvidjeti kada će Ustavni sud donijeti odluku o tom zahtjevu. Suprotno tvrdnji podnositeljice zahtjeva (vidi stavak 72. ove presude), ne bi bilo moguće djelomično zastati s postupkom.

(ii) Podnositeljica zahtjeva

71. Podnositeljica zahtjeva odgovorila je da je nerazumno tvrditi da je trebala podnijeti zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom, kako je to predložila Vlada, u situaciji u kojoj je već iznijela sve relevantne tvrdnje koje se temelje na Konvenciji i Ustavu u upravnom sporu kojem prigovara, u kojem je podnijela i ustavnu tužbu (vidi stavke 18. i 21. ove presude).

72. Suočen s njezinim tvrdnjama, Upravni sud u Rijeci sam je mogao podnijeti zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom (vidi članak 37. stavak 1. Zakona o Ustavnom sudu, citiran u stavku 38. ove presude). Da je to učinio, taj je sud mogao zastati s postupkom u upravnom sporu samo u dijelu koji se odnosi na troškove i mogao je nastaviti s ispitivanjem predmeta u dijelu koji se odnosi na njezinu invalidsku mirovinu.

73. Isto tako, povodom njezine ustavne tužbe Ustavni je sud mogao pokrenuti postupak ocjene suglasnosti s Ustavom po službenoj dužnosti (vidi članak 38. stavak 2. Zakona o Ustavnom sudu, citiran u stavku 38. ove presude).

74. Konačno, podnositeljica zahtjeva ustvrdila je da bi podnošenje zahtjeva kako je predložila Vlada dovelo do apstraktne kontrole ustavnosti članka 79. Zakona o upravnim sporovima koji je bio na snazi u to vrijeme (vidi stavak 42. ove presude), a ona je pak prigovorila povredi Konvencije u njezinu konkretnom predmetu i u tom je pogledu iscrpila sva dostupna pravna sredstva.

75. U svakom slučaju, čak i da je podnijela takav zahtjev, to ne bi prekinulo tijekom šestomjesečnog roka, koji je, prema navodima Vlade (vidi stavke 58. – 60. ove presude), počeo teći od dostave presude Upravnog suda u Rijeci od 21. kolovoza 2014.

(b) Ocjena Suda

76. Sud smatra da, iz razloga navedenih u nastavku (vidi stavke 77. – 81.), može ostaviti otvorenim pitanje može li se zahtjev za ocjenu suglasnosti s

Ustavom prema hrvatskom pravu smatrati djelotvornim pravnim sredstvom koje podnositelji zahtjeva moraju iskoristiti kako bi ispunili svoju obvezu na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije da iscrpe domaća pravna sredstva. To je stoga što ga, čak i uz pretpostavku da se takav zahtjev može smatrati djelotvornim pravnim sredstvom, podnositeljica zahtjeva nije morala iskoristiti u ovom predmetu.

77. Sud ponavlja da je, ako je dostupno više potencijalno djelotvornih pravnih sredstava, podnositelj dužan iskoristiti samo jedno od tih sredstava (vidi *Moreira Barbosa protiv Portugala* (odl.), br. 65681/01, ECHR 2004-V (izvadci); *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 41183/02, ECHR 2005-XII (izvadci); *Karakó protiv Mađarske*, br. 39311/05, stavak 14., 28. travnja 2009.; i *Aquilina protiv Malte* [VV], br. 25642/94, stavak 39., ECHR 1999-III). Doista, kad je korišteno jedno pravno sredstvo, ne zahtijeva se korištenje drugog pravnog sredstva koje u biti ima isti cilj (vidi *Riad i Idiab protiv Belgije*, br. 29787/03 i 29810/03, stavak 84., 24. siječnja 2008.; *Kozacioğlu protiv Turske* [VV], br. 2334/03, stavci 44. et seq., 19. veljače 2009.; *Micallef protiv Malte* [VV], br. 17056/06, stavak 58., ECHR 2009; i *Lagutin i drugi protiv Rusije*, br. 6228/09 i četiri druga predmeta, stavak 75., 24. travnja 2014.). Na podnositelju je da odabere pravno sredstvo koje je najprikladnije u njegovu predmetu (vidi *O’Keeffe protiv Irske* [VV], br. 35810/09, stavci 110. – 111., ECHR 2014 (izvadci)). Ukratko, ako je domaćim zakonodavstvom predviđeno nekoliko usporednih pravnih sredstava u različitim područjima prava, podnositelj zahtjeva koji nastoji ishoditi zadovoljštinu zbog navodne povrede Konvencije putem jednog od tih sredstava nije nužno dužan koristiti druga sredstva koja u biti imaju isti cilj (vidi *Jasinskis protiv Latvije*, br. 45744/08, stavci 50. i 53. – 54., 21. prosinca 2010.).

78. S tim u vezi, Sud napominje da je pred Upravnim sudom u Rijeci podnositeljica zahtjeva tvrdila da članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2012., predstavlja povredu prava na pristup sudu i da je stoga u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske i člankom 6. stavkom 1. Konvencije (vidi stavak 18. ove presude). Tako je iznijela isti prigovor kao i u svojem naknadnom zahtjevu Sudu (vidi stavak 56. ove presude). Upravni sud u Rijeci u svojoj je presudi od 21. kolovoza 2014. izričito odgovorio na tu tvrdnju i odbio je utvrdivši da osporena odredba nije u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske ili Konvencijom (vidi stavak 19. ove presude).

79. Da se složio s podnositeljicom zahtjeva, Upravni sud u Rijeci mogao je ili zastati s postupkom i podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom (vidi članak 37. stavak 1. Zakona o Ustavnom sudu, citiran u stavku 38. ove presude) ili izravno primijeniti Konvenciju, pri čemu se podrazumijeva da je Konvencija sastavni dio hrvatskog pravnog sustava, u kojem ima prednost u odnosu na domaće zakone i izravno je primjenjiva

(vidi članak 115. stavak 3. i članak 134. Ustava Republike Hrvatske, citirane u stavku 37. ove presude; vidi i predmet *Habulinec i Filipović protiv Hrvatske* (odl.), br. 51166/10, 4. lipnja 2013., i predmet *Bogunović protiv Hrvatske* (odl.), br. 18221/03, 11. srpnja 2006.).

80. Sud primjećuje i da je u svojoj ustavnoj tužbi od 9. listopada 2014. podnositeljica zahtjeva u biti ponovila iste tvrdnje koje je iznijela pred Upravnim sudom u Rijeci (vidi stavke 18., 21. i 78. ove presude i usporedi s predmetom *Popović i drugi protiv Srbije*, br. 26944/13 i tri druga predmeta, stavak 60., 30. lipnja 2020.). U to je vrijeme postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmenama iz 2012., već bio u tijeku (vidi stavak 48. ove presude). Ustavni je sud stoga mogao odgoditi ispitivanje ustavne tužbe podnositeljice dok ne donese odluku u tom postupku.

81. Podnositeljica zahtjeva stoga je domaćim sudovima pružila dovoljnu priliku da isprave navodnu povredu njezina prava na pristup sudu. Slijedom toga, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda (vidi stavak 77. ove presude), od podnositeljice zahtjeva nije se moglo zahtijevati da iskoristi još jedan put moguće pravne zaštite podnošenjem zahtjeva za ocjenu suglasnosti s Ustavom.

82. Slijedi da se Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava mora odbaciti.

3. Zaključak o dopuštenosti

83. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

84. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je laik i da stoga nije mogla pokrenuti upravni spor i djelotvorno iznijeti svoje argumente bez pomoći odvjetnika. U vrijeme kada je podnijela upravnu tužbu bila je nezaposlena i lošeg zdravlja i izgubila je radnu sposobnost (vidi stavke 9., 16. – 17. i 24. ove presude). Stoga nije imala prihoda i nije si mogla priuštiti troškove zastupanja po odvjetniku. Ipak je pokrenula taj postupak samo zato što je na temelju članka 79. Zakona o upravnim sporovima, koji je bio na snazi u to vrijeme (vidi stavak 41. ove presude), mogla prebaciti plaćanje parničnih troškova na tuženo tijelo ako bi sud presudio u njezinu korist. Uspjela je u postupku, ali je Upravni sud u Rijeci ipak odbio njezin zahtjev za naknadu troškova (vidi stavak 19. ove presude) jer su u međuvremenu na snagu stupile

Izmjene Zakona o upravnim sporovima iz 2012., kojim je bilo predviđeno da svaka stranka u upravnom sporu podmiruje svoje troškove (vidi stavke 12. i 42. ove presude).

85. Ne može se smatrati da je uskraćivanje podnositeljici mogućnosti da troškove zastupanja po odvjetniku prebaci na tuženo tijelo i da joj ono nadoknadi troškove vještačenja, pri čemu je oboje bilo ključno za njezin uspjeh u postupku, u skladu s pravom na pošteno suđenje. Na taj joj je način uskraćen pristup sudu i stavljena je u nepovoljan položaj u usporedbi s protivnom strankom, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, koji su zastupali pravnici iz njegove pravne službe koji su se svakodnevno bavili predmetima u vezi s mirovinskim i invalidskim osiguranjem.

86. U prilog svojim tvrdnjama podnositeljica zahtjeva istaknula je da je Ustavni sud u svojoj odluci od 27. rujna 2016. ukinuo, kao nesuglasan s Ustavom, članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2012. (vidi stavke 29. i 48. ove presude). Pozvala se na utvrđenje Ustavnog suda da je pravilo kojim je predviđeno da svaka stranka podmiruje vlastite troškove u upravnom sporu neopravdano ograničilo pravo na pristup sudu i da to pravilo nije imalo legitiman cilj, već je bilo usmjereno samo na zaštitu financijskih interesa države (vidi stavak 48. ove presude).

87. Prema njezinu mišljenju, puka činjenica da to pravilo stoga nije težilo legitimnom cilju bila je dovoljna da Sud utvrdi povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

88. Kad je riječ o tvrdnji Vlade da je Upravni sud u Rijeci primijenio osporenu odredbu jer nije postojala nijedna druga odredba koju je mogao primijeniti u relevantno vrijeme (vidi stavak 92. ove presude), podnositeljica zahtjeva odgovorila je da je sud mogao izravno primijeniti Konvenciju (pozvala se na članak 115. stavak 3. i članak 134. Ustava Republike Hrvatske, citirane u stavku 38. ove presude).

89. Kad je riječ o sumnjama Vlade o tome je li podnositeljica zahtjeva stvarno platila troškove zastupanja po odvjetniku (vidi stavak 94. ove presude), podnositeljica je predočila račun od 9. listopada 2014. za te troškove i objasnila da je, bez obzira na činjenicu da je bila zastupana po svojem sinu, on bio dužan izdati račun za pružene usluge i ona mu je morala platiti te usluge.

90. Kad je riječ o tvrdnji Vlade da je trebala podnijeti zahtjev za besplatnu pravnu pomoć (vidi stavak 95. ove presude), podnositeljica je odgovorila da je, osim kuće u kojoj su živjeli, njezin suprug imao u vlasništvu još jednu kuću zbog koje nije ispunjavala uvjete ni za besplatnu pravnu pomoć na temelju Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći ni za *pro bono* zastupanje koje osigurava Hrvatska odvjetnička komora (vidi stavke 53. – 54. ove presude). U svakom slučaju, čak i da je podnijela zahtjev za besplatnu pravnu pomoć, postojala je velika vjerojatnost da njezin zahtjev ne bi bio odobren na vrijeme,

s obzirom na to da je rok za podnošenje upravne tužbe bio samo trideset dana od dostave osporene odluke (vidi stavak 46. ove presude).

(a) Vlada

91. Vlada je ustvrdila da činjenica da je Ustavni sud u svojoj odluci od 27. rujna 2016. ukinuo, kao nesuglasan s Ustavom, članak 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmjjenama iz 2012. (vidi stavke 29., 41. i 48. ove presude), ne znači da je u predmetu podnositeljice zahtjeva došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

92. Vlada je tvrdila sljedeće:

– Upravni sud u Rijeci primijenio je taj članak jer je to bila jedina odredba koju je mogao primijeniti u relevantno vrijeme;

– podnositeljica zahtjeva nije bila ograničena u pokretanju upravnog spora; i

– mogla je podnijeti zahtjev za besplatnu pravnu pomoć i tražiti od države da podmiri troškove njezina zastupanja po odvjetniku ili, barem, troškove vještačenja.

93. Vlada je naglasila da je podnositeljica zahtjeva bila oslobođena plaćanja sudskih pristojbi koje se obično naplaćuju za podnošenje upravne tužbe i donošenje odluke, a koje bi ukupno iznosile 1.000,00 kuna (vidi stavak 52. ove presude), što je iznos koji predstavlja približno 25 % troškova vještačenja koje je morala platiti (vidi stavke 14. – 15. ove presude).

94. Kad je riječ o troškovima zastupanja podnositeljice zahtjeva po odvjetniku, Vlada je navela da su ona i njezin punomoćnik srodnici (vidi stavke 2. i 10. ove presude) i stoga je izrazila sumnje o tome je li podnositeljica doista platila te troškove. Puka činjenica da je njezin punomoćnik izdao i dostavio Sudu račun u vezi s tim troškovima (vidi stavak 89. ove presude) nije dokaz da ih je podnositeljica stvarno platila.

95. U svakom slučaju, podnositeljica zahtjeva bila je ta koja je odlučila angažirati odvjetnika. Kao nezaposlena osoba bez drugih izvora prihoda (vidi stavak 84. ove presude), mogla je ili podnijeti zahtjev za besplatnu pravnu pomoć na temelju Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (koja bi obuhvaćala i troškove vještačenja) ili zatražiti od Hrvatske odvjetničke komore da joj, na temelju Zakona o odvjetništvu, imenuje odvjetnika da je zastupa *pro bono* (vidi stavke 53. – 54. ove presude). Na taj je način podnositeljica zahtjeva mogla prebaciti plaćanje tih troškova na državu. Tako postupiti bilo je posebno važno u njezinu predmetu, u kojem je prigovorila povredi prava na pristup sudu jer je, *inter alia*, morala podmiriti troškove zastupanja po odvjetniku.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

96. Sud ponavlja da je svrha Konvencije jamčiti praktična i djelotvorna prava. To se osobito odnosi na pravo na pristup sudu s obzirom na istaknuto mjesto koje pravo na pošteno suđenje zauzima u demokratskom društvu. Za pojam poštenog suđenja ključno je kako u kaznenom tako i u parničnom postupku da se parničnoj stranci ne uskrati mogućnost da djelotvorno iznese svoje argumente pred sudom te da može uživati pravo na jednakost stranaka u postupku u odnosu na protivnu stranu (vidi *Steel i Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 68416/01, stavak 59., ECHR 2005-II).

97. Članak 6. stavak 1. državi omogućava da slobodno odabere sredstva koja će se koristiti kako bi se parničnim strankama jamčila gore navedena prava (ibid., stavak 60.).

98. Sud nadalje ponavlja da nametanje znatnog financijskog opterećenja nakon završetka postupka može predstavljati ograničenje prava na sud zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije (vidi predmet *Stankov protiv Bugarske*, br. 68490/01, stavak 54., 12. srpnja 2007., u kojem je podnositelju zahtjeva bilo naloženo platiti sudske pristojbe, i predmet *Klauz protiv Hrvatske*, br. 28963/10, stavak 77., 18. srpnja 2013., u kojem je podnositelju zahtjeva bilo naloženo podmiriti troškove za zastupanje države od strane Državnog odvjetništva, koje je troškove bilo potrebno uplatiti u državni proračun). Nametanje takvog financijskog opterećenja može predstavljati i miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi predmet *Perdigão protiv Portugala* [VV], br. 24768/06, stavci 57. – 62., 16. studenoga 2010., u kojem je iznos sudskih pristojbi koje su podnositelji zahtjeva trebali platiti bio veći od iznosa sveukupne naknade za izvlaštenje koja im je bila dosuđena; gore citirani predmet *Klauz*, stavci 108. – 110., i predmet *Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske*, br. 72152/13, stavci 91. – 92., 6. rujna 2016., u kojem je, kao i u predmetu *Klauz*, riječ bila o nalogu za plaćanje troškova prema kojem su podnositelji zahtjeva bili obvezni platiti troškove za zastupanje države od strane Državnog odvjetništva).

99. *Ex post facto* odbijanje nadoknađivanja troškova koji su nastali podnositelju zahtjeva u sporovima protiv države do kojih je došlo zbog radnji poduzetih u okviru izvršavanja njezinih javnih ovlasti može predstavljati i ograničenje prava na pristup sudu i/ili miješanje u pravo vlasništva. U predmetima koji se odnose na takve sporove, u kojima su podnositelji zahtjeva uspjeli, ali su unatoč tome morali sami podmiriti svoje troškove, Sud je utvrdio povredu ili članka 1. Protokola br. 1 (vidi *Musa Tarhan protiv Turske*, br. 12055/17, stavci 71. – 89., 23. listopada 2018.) ili članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi *Černius i Rinkevičius protiv Litve*, br. 73579/17 i 14620/18, stavci 65. – 74., 18. veljače 2020.), pri čemu se podrazumijeva da

je u takvim predmetima moguće utvrditi i povredu obaju članaka (vidi stavak 98. ove presude).

100. U kontekstu takvih sporova Sud se, u predmetu *Černius i Rinkevičius*, pozvao i na općenitije načelo da rizik od bilo kakve pogreške tijela državne vlasti mora snositi sama država i da se greške ne smiju ispravljati na teret dotičnih pojedinaca (ibid., stavak 71., vidi i *Beinarovič i drugi protiv Litve*, br. 70520/10 i dva druga predmeta, stavak 140., 12. lipnja 2018., i *Radchikov protiv Rusije*, br. 65582/01, stavak 50., 24. svibnja 2007.). Tada je zaključio da je odbijanje domaćih sudova da nadoknade pravne troškove podnositeljima zahtjeva nastale tijekom upravnog spora, u kojem su osporili izricanje novčanih kazni od strane Državnog inspektorata rada i ishodili poništenje relevantnih odluka kao neosnovanih, predstavljalo kršenje njihova prava na pristup sudu te time i povredu članka 6. stavka 1. Konvencije, neovisno o iznosu tih troškova (ibid., stavak 74.). Međutim, troškovi ne smiju nastati nepotrebno ili bez odgovarajućeg opravdanja (vidi *Stankiewicz protiv Poljske*, br. 46917/99, stavak 75., ECHR 2006-VI).

101. Mjerodavna načela koja proizlaze iz sudske prakse Suda u pogledu prava na pristup sudu sažeta su u predmetu *Zubac protiv Hrvatske* ([VV], br. 40160/12, stavci 76. – 86., 5. travnja 2018.). Konkretno, ograničenje prava na pristup sudu neće biti sukladno članku 6. stavku 1. ako ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenog sredstva i cilja koji se nastoji postići (ibid., stavak 78.).

(b) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

102. Podnositeljica zahtjeva u ovom predmetu imala je mogućnost pokrenuti pravni postupak. Tu je mogućnost iskoristila podnošenjem upravne tužbe protiv Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje s ciljem poništavanja njegova rješenja kojim joj je odbio priznati pravo na invalidsku mirovinu (vidi stavak 9. ove presude). Dakle, predmetni se postupak odnosio na spor protiv države do kojeg je došlo zbog radnji poduzetih u okviru izvršavanja njezinih javnih ovlasti (vidi stavke 99. – 100. ove presude). Međutim, iako je presudio u njezinu korist i poništio osporeno rješenje, Upravni sud u Rijeci ipak joj je odbio dosuditi troškove upravnog spora (vidi stavak 19. ove presude).

103. Sud primjećuje da je odbijanje Upravnog suda u Rijeci da podnositeljici zahtjeva dosudi troškove upravnog spora proizašlo iz članka 79. Zakona o upravnim sporovima, kako je bio izmijenjen i dopunjen Izmjenama iz 2012., kojim je u relevantno vrijeme bilo predviđeno da svaka stranka u upravnom sporu podmiruje svoje troškove (vidi stavke 19. i 42. – 43. ove presude).

104. U odluci od 27. rujna 2016. godine Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je tu odredbu jer je bila u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske (vidi stavke 29. i 48. ove presude). Tako odlučivši, pravilo sadržano u

osporenoj odredbi smatrao je ograničenjem prava na pristup sudu i utvrdio je da ono nije imalo legitiman cilj (vidi stavak 48. ove presude). Konkretno, smatrao je da upravni spor, izazvan nezakonitim aktom ili postupanjem države ili javnopravnih tijela, ne može biti pošten ako država kao stranka koja je izgubila spor tužiteljima ne plati troškove postupka (ibid.).

105. Uzimajući u obzir svoju vlastitu sudsku praksu o tom pitanju (vidi stavke 96. – 101. ove presude), Sud ne vidi razlog da dovodi u pitanje utvrđenje Ustavnog suda da navedena odredba predstavlja ograničenje prava na pristup sudu.

106. Kad je riječ o legitimnom cilju, Sud ponavlja da je u ovom predmetu riječ o sporu protiv države do kojeg je došlo zbog radnji poduzetih u okviru izvršavanja njezinih javnih ovlasti (vidi stavke 99. – 100. i 102. ove presude). U takvim sporovima, prebacivanje od strane države troška ispravljanja njezinih vlastitih pogrešaka na dotične pojedince radi zaštite njezinih vlastitih financijskih interesa u suprotnosti je s dobro utvrđenim načelom da rizik od bilo koje pogreške državnog tijela mora snositi sama država (vidi stavak 100. ove presude). Prema tome, Sud ne vidi razlog da se ne složi s utvrđenjem Ustavnog suda da predmetna odredba nije težila legitimnom cilju i da je, u slučaju da izgubi u sporu u takvoj situaciji, upravo na državi da podmiri troškove postupka (vidi stavke 48. i 104. ove presude).

107. Vlada je izrazila sumnje o tome jesu li podnositeljici zahtjeva stvarno nastali troškovi zastupanja po odvjetniku s obzirom na to da je njezin punomoćnik njezin sin (vidi stavke 2. 10. i 94. ove presude).

108. U tom pogledu, Sud primjećuje da je u kasnijoj fazi postupka u upravnom sporu Upravni sud u Rijeci podnositeljici zahtjeva dosudio troškove zastupanja po odvjetniku u toj fazi postupka. Sud je to učinio iako ju je zastupao njezin sin, odnosno ne dovodeći u pitanje to jesu li joj ti troškovi stvarno nastali (vidi stavak 30. ove presude). Isti joj je sud dosudio takve troškove u istodobnom upravnom sporu protiv Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, u kojem ju je također zastupao njezin sin (vidi stavak 36. ove presude).

109. Sud nadalje ponavlja u vezi s tim da se, prema njegovoj sudskoj praksi razvijenoj u kontekstu članka 41. Konvencije, koji smatra jednako relevantnim za ispitivanje osnovanosti ovog prigovora, smatra da su podnositelju zahtjeva nastali troškovi postupka ako ih je platio ili ih mora platiti sukladno zakonskoj ili ugovornoj obvezi (vidi, primjerice, *Hajnal protiv Srbije*, br. 36937/06, stavak 154., 19. lipnja 2012.).

110. Kad je riječ o tvrdnji Vlade da je podnositeljica zahtjeva mogla nadležnim tijelima podnijeti zahtjev za besplatnu pravnu pomoć (vidi stavak 95. ove presude), Sud primjećuje, uzimajući u obzir podnositeljčinu tvrdnju u odgovoru i mjerodavno zakonodavstvo (vidi stavke 53. – 54. i 90. ove presude), da podnositeljica ne bi udovoljavala relevantnim uvjetima. Kad je riječ o daljnjoj tvrdnji Vlade da je podnositeljica mogla od Hrvatske odvjetničke komore zatražiti da joj imenuje odvjetnika da je zastupa *pro bono*

(vidi stavak 95. ove presude), Sud primjećuje da to ne bi prekinulo tijekom zakonskog roka od trideset dana za podnošenje upravne tužbe (vidi stavke 46. i 54. ove presude). Stoga nije bilo vjerojatno da bi joj, čak i da je njezin zahtjev obrađen na vrijeme, preostalo vrijeme bilo dovoljno da uspostavi kontakt s odvjetnikom i da on ili ona pravilno pripreme njezinu tužbu.

111. S obzirom na gore navedeno (vidi stavke 96. – 110. ove presude), Sud utvrđuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u ovom predmetu.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

112. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Tvrđnje stranaka

1. Podnositeljica zahtjeva

113. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 20.000,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete. Objasnila je da je bila zabrinuta zbog toga kako će pronaći sredstva da plati troškove zastupanja po odvjetniku, koje joj je Upravni sud u Rijeci odbio dosuditi. Nepravda jer je morala snositi te troškove i troškove vještačenja, iako je uspjela u sporu, uzrokovala joj je i duševne boli i patnju.

114. Potraživala je i 32.265,00 hrvatskih kuna (HRK) za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima te 15.500,00 kuna za troškove i izdatke nastale pred Sudom.

115. Troškovi i izdaci nastali pred domaćim sudovima uključivali su:

– troškove zastupanja po odvjetniku i troškove vještačenja koji su nastali u upravnom sporu kojem prigovara, a koji su iznosili 26.015,00 kuna (vidi stavak 18. ove presude), i

– troškove pripreme ustavne tužbe od strane odvjetnika protiv rješenja Upravnog suda u Rijeci od 21. kolovoza 2014. (vidi stavke 9. – 21. ove presude), koji su iznosili 6.250,00 kuna.

116. Troškovi i izdaci nastali pred Sudom uključivali su troškove zastupanja podnositeljice po odvjetniku, koji su iznosili 12.500,00 kuna i troškove prijevoda koji su iznosili 3.000,00 kuna.

2. Vlada

117. Vlada je osporila ta potraživanja. Prvo je napomenula da podnositeljica zahtjeva nije podnijela zahtjev na ime naknade materijalne štete.

118. Kad je riječ o zahtjevu podnositeljice na ime naknade nematerijalne štete, Vlada ga je smatrala pretjeranim i neutemeljenim. Nadalje je tvrdila da iz tvrdnji podnositeljice (vidi stavak 113. ove presude) nije jasno što je bio točan uzrok nematerijalne štete: da je platila te troškove kao što tvrdi (vidi stavak 89. ove presude), više ne bi bila zabrinuta zbog toga kako će pronaći sredstva da ih plati. Konačno, kad je riječ o naknadi štete na ovoj osnovi, Vlada je ustvrdila da je, u predmetima u kojima je utvrdio povredu prava na pristup sudu, Sud često smatrao da je najprikladniji način ispravljanja povrede obnova postupka kojem se prigovara, što je mogućnost koja je podnositeljici dostupna na temelju članka 76. Zakona o upravnim sporovima (vidi stavak 47. ove presude).

119. Kad je riječ o zahtjevu podnositeljice za troškove i izdatke, Vlada je prvo ustvrdila da je pretjeran, nepotkrijepljen i neutemeljen. S tim u vezi prvo je ponovila svoje sumnje o tome je li podnositeljica doista platila te troškove s obzirom na to da je njezin odvjetnik u tom postupku bio njezin sin (vidi stavke 2., 10. i 94. ove presude).

120. Vlada je nadalje napomenula, u pogledu troškova i izdataka pred domaćim sudovima, da se, prema sudskoj praksi Suda, takvi troškovi mogu nadoknaditi samo u onoj mjeri u kojoj su nastali kako bi se, putem domaćeg pravnog poretka, nastojalo spriječiti ili ispraviti navodnu povredu. Podnositeljica zahtjeva potražuje sve troškove navodno nastale u razdoblju od 10. srpnja 2012. do 9. listopada 2014. (vidi stavak 115. ove presude), odnosno, troškove upravnog spora u tom razdoblju (vidi stavke 9. – 20. ove presude) i troškove svoje ustavne tužbe od 9. listopada 2014. (vidi stavak 21. ove presude). Međutim, činjenica koja predstavlja navodnu povredu članka 6. stavka 1. upravo je odbijanje Upravnog suda u Rijeci da joj dosudi naknadu troškova tog upravnog spora (vidi stavke 19. i 56. ove presude) koji su navodno nastali u tom razdoblju. Budući da je to odbijanje činjenica koja predstavlja navodnu povredu, ti se troškovi ne mogu (u isto vrijeme) smatrati troškovima nastalima s ciljem ispravljanja te povrede.

121. Ako Sud ne bi prihvatio tu tvrdnju, Vlada je smatrala da je zahtjev podnositeljice za naknadu troškova nastalih u domaćem postupku pretjeran jer je njezin punomoćnik svoju naknadu za podnošenje upravne tužbe od 10. srpnja 2012. obračunao u skladu s Tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika koja je stupila na snagu 19. prosinca 2012. (vidi stavke 9., 11. i 55. ove presude).

122. Kad je riječ o troškovima nastalima u domaćem postupku, Vlada je kao posljednju tvrdnju navela da će podnositeljica te troškove, ako joj ih Sud dosudi, moći dobiti dva puta: jednom od Suda i opet u postupku povodom njezina zahtjeva za obnovu postupka (vidi stavke 47. i 111. ove presude).

123. Kad je riječ o troškovima i izdacima nastalima pred Sudom, Vlada je istaknula da, prema informacijama dostupnima na internetskim stranicama Hrvatske odvjetničke komore, podnositeljčin punomoćnik tečno govori

engleski jezik. Stoga je dovela u pitanje to jesu li troškovi prevođenja koje traži (vidi stavak 116. ove presude) zaista bili nužni.

B. Ocjena Suda

1. Opća razmatranja

124. Sud primjećuje da je podnositeljica zahtjeva dostavila račun od 9. listopada 2014. koji se odnosi na troškove zastupanja po odvjetniku nastale pred domaćim sudovima i račun od 3. ožujka 2017. koji se odnosi na troškove zastupanja po odvjetniku nastale pred Sudom. Kad je riječ o sumnjama Vlade o tome jesu li podnositeljici ti troškovi stvarno nastali (vidi stavke 94. i 119. ove presude), Sud se poziva na svoja gore navedena utvrđenja o osnovanosti (vidi stavke 101. – 102.) i ponavlja da su troškovi naknade zastupanja stvarno nastali ako ih je podnositelj zahtjeva platio ili ih mora platiti.

125. Isto tako, suprotno tvrdnji Vlade (vidi stavak 111. ove presude), ne postoji nikakva nedosljednost u pogledu uzroka nematerijalne štete. Prema mišljenju Suda, očito je da je podnositeljica platila troškove vještačenja i izjavila da će još morati platiti troškove zastupanja po odvjetniku (vidi stavke 14. – 15. i 89. ove presude).

126. S druge strane, Sud smatra uvjerljivom tvrdnju Vlade da se ne mogu svi troškovi koji se potražuju kao troškovi domaćeg postupka prihvatiti kao takvi (vidi stavak 120. ove presude). Zapravo, prema sudskoj praksi Suda, takvi se troškovi mogu nadoknaditi samo u onoj mjeri u kojoj su nastali kako bi se spriječila ili ispravila povreda Konvencije (vidi, primjerice, *Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (članak 50.), 24. veljače 1983., stavak 20., Serija A br. 59, i *Udruženo društvo strojovođa i vatrogasaca (ASLEF) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 11002/05, stavak 58., 27. veljače 2007.).

127. Međutim, Sud nije vezan odabirom podnositelja zahtjeva kada odlučuje o tome na kojoj se osnovi zahtjev ili dio zahtjeva treba razmotriti (vidi, primjerice, *Dinu protiv Rumunjske*, br. 64356/14, stavci 88. – 90., 7. veljače 2017.).

128. Stoga, u mjeri u kojoj se zahtjev podnositeljice za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima odnosi na troškove nastale u upravnom sporu kojem prigovara (vidi stavke 18. i 115. ove presude), Sud će ga ispitati kao zahtjev na ime naknade materijalne štete. To je stoga što odbijanje Upravnog suda u Rijeci da joj dosudi naknadu tih troškova predstavlja povredu koju je Sud utvrdio u ovom predmetu (vidi stavke 56. i 99. – 111. ove presude). U smislu članka 41. Konvencije, ti troškovi stoga predstavljaju materijalnu štetu uzrokovanu tom povredom i ne mogu se smatrati troškovima u smislu tog članka, odnosno troškovima nastalim radi sprječavanja ili ispravljanja te povrede (vidi stavak 126. ove presude).

129. Preostali dio njezina zahtjeva, odnosno troškovi ustavne tužbe od 9. listopada 2014. (vidi stavke 21. i 115. ove presude), smatrat će se zahtjevom na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima, jer

su doista nastali kako bi se ispravila predmetna povreda (vidi stavak 126. ove presude).

2. Šteta

130. Sud je utvrdio da je odbijanje Upravnog suda u Rijeci u presudi od 21. kolovoza 2014. da podnositeljici zahtjeva dosudi naknadu troškova postupka predstavljalo povredu članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi stavke 99. – 104.). Stoga postoji dostatna uzročno-posljedična veza između zahtjeva podnositeljice za naknadu troškova upravnog spora u razdoblju prije te presude (vidi stavak 128. ove presude) i utvrđene povrede.

131. Vlada je tvrdila da su ti troškovi pretjerani jer je punomoćnik podnositeljice svoju naknadu za podnošenje upravne tužbe od 10. srpnja 2012. obračunao u skladu s Tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika koja je stupila na snagu 19. prosinca 2012. (vidi stavke 9., 11., 55. i 121. ove presude). Međutim, Sud primjećuje da, prema toj tarifi, odvjetnik mora primijeniti tarifu koja je na snazi u vrijeme naplate naknade i da je punomoćnik podnositeljice relevantan račun izdao 9. listopada 2014. (vidi stavke 55. i 89. ove presude). Štoviše, tom je tarifom bilo predviđeno i da sudovi moraju primijeniti tarifu koja je na snazi u trenutku donošenja rješenja o troškovima (vidi stavak 55. ove presude). U ovom je predmetu Upravni sud u Rijeci donio rješenje o troškovima 21. kolovoza 2014., odnosno nakon što je ta tarifa stupila na snagu (vidi stavke 11., 19. i 55. ove presude). Sud stoga ne može prihvatiti tvrdnju Vlade da je zahtjev pretjeran.

132. S obzirom na gore navedeno (vidi stavke 130. – 131. ove presude), Sud prihvaća zahtjev podnositeljice na ime naknade materijalne štete (vidi stavak 128. ove presude) i dosuđuje joj iznos od 3.500,00 eura na toj osnovi za naknadu štete, uvećan za sve poreze koji bi se mogli obračunati na taj iznos.

133. Sud smatra i da je podnositeljica zahtjeva zasigurno pretrpjela nematerijalnu štetu. Odlučujući na pravičnoj osnovi, dosuđuje joj iznos od 3.000,00 eura na toj osnovi, uvećan za sve poreze koji bi se mogli obračunati.

3. Troškovi i izdaci

134. Kad je riječ o zahtjevu podnositeljice za naknadu troškova i izdataka (vidi stavke 114. – 116. i 129. ove presude), Sud ponavlja da, prema njegovoj sudskoj praksi, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna.

135. S tim u vezi, Sud primjećuje da, sukladno pravilu 36. stavku 5. Poslovnika Suda, odvjetnik ili drugi odobreni zastupnik mora imati odgovarajuće znanje jednog od službenih jezika Suda i mora ga znati dovoljno da bi se mogao izražavati na tom jeziku. Sud stoga prihvaća tvrdnju

Vlade (vidi stavak 123. ove presude) da troškovi prijevoda nisu bili nužni jer se čini da punomoćnik podnositeljice zahtjeva dovoljno zna engleski jezik.

136. Uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije (vidi stavak 134. ove presude), Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 840,00 eura na ime troškova domaćeg postupka (vidi stavke 115. i 129. ove presude) i 1.683,00 eura za postupak pred Sudom (vidi stavak 116. ove presude), uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva.

4. Zatezna kamata

137. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljici zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:
 - (i) 3.500,00 EUR (tri tisuće petsto eura), na ime naknade materijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva;
 - (ii) 3.000,00 EUR (tri tisuće eura) na ime naknade nematerijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
 - (iii) 2.523,00 EUR (dvije tisuće petsto dvadeset i tri eura) na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva;
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
4. *odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravednom naknadom.

PRESUDA ZUSTOVIĆ protiv HRVATSKE

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 22. travnja 2021. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Renata Degener
Tajnica

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524